

3. Az ismertetett kötet újabb példája a kiemelkedő szintű elméleti és módszertani megalapozottsággal dolgozó német névtani, névföldrajzi kutatásoknak. Nemcsak össze-foglalja és ezáltal sokak számára elérhető teszi a Deutscher Familiennamenatlas kutatási eredményeit, hanem önmagában is kiválóan használható, igényes kiadású kézikönyv, mely bemutatja a német családnévanyag nyelvi, történeti, szociokulturális és földrajzi vonatkozásait, bőséges újabb ismeretet szolgáltatva a névtan, a dialektológia, a migráció- és gazdaságtörténet, az antropológia stb. kutatói és a családnevek iránt érdeklődő laikus nagyközönség számára is.

HAUBER KITTI

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3616-7983>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont

The Power of Names in Identity and Oppression. Narratives for Equity in Higher Education and Student Affairs

[A nevek ereje az identitásban és az elnyomásban. Narratívák a méltányosságért a felsőoktatásban és hallgatói ügyekben]

Szerkesztők: ROBIN PHELPS-WARD – WONJAE PHILLIP KIM. Routledge, New York – London, 2023. 176 + 16 lap

1. A történetek és a személyes narratívák hatékony eszközei lehetnek az önreflexiónak és a kritikai elmélet felsőoktatási kontextusban való alkalmazásának. A jelen kötet ezek közül az ún. névtörténeteket (name stories) helyezi középpontba annak elősegítése érdekében, hogy az olvasók általuk jobban megértsék a társadalmi identitást, az elnyomást, valamint az interszekcionalitást mint esélyegyenlőségi koncepciót a különféle oktatási helyzetekben, így a kollégiumi szobáktól az osztálytermeken át a tantestületi továbbképzésekig és a vezetésig irodájáig. A nevek szerepe a kötetben egyfajta belépési pont, amelyen keresztül elősegíthetők az identitásról, a hatalomról, a kiváltságokról és az elnyomás rendszereiről folytatott beszélgetések. Amint a könyv belső borítóján olvasható: a szerzők célja, hogy a névtörténetek segítségével feltárják az elnyomás egymásra épülő rendszereit az oktatásban. Eközben ajánlásokat, tanulságokat és kérdéseket is felvázolnak, hogy cselekvésre buzdítsák mindazokat, akik számára fontos a méltányosságra törekvő egyetemi légkör megteremtése.

A könyv két szerkesztőjéből ROBIN PHELPS-WARD, az amerikai Ball State University adjunktusa és egyik dékánhelyettese képviseli az akadémiai oldalt. WONJAE PHILLIP KIM játékonysági területen dolgozik pályázati menedzserként, korábban pedig különféle állami intézmények multikulturális szolgáltatásainál szerzett a jelen könyv szempontjából hasznos munkatapasztalatokat.

Gyűjteményüket elsősorban főiskolai és egyetemi oktatóknak szánják, akik keresik az identitásról szóló beszélgetések kezdeményezésének, elősegítésének és fenntartá-

sának módját, de természetesen bárki más is alkalmazhatja (felső)oktatási kontextuson kívül is. Miként a szerkesztői előszóban meglehetősen kategorikusan írják: „Végső soron ez a szöveg egy sor tapasztalati és elméleti úton megalapozott – névtörténeteken alapuló – ajánlást kínál az olvasóknak, amelyek segítenek megváltoztatni a gondolkodásukat, értékrendszerüket és viselkedésüket azért, hogy befolyással legyenek az egyetemi dolgozók kommunikációjára és bánásmódjára a körülöttük lévőkkel (pl. diákokkal, szülőkkel és családtagokkal, közösségi tagokkal, felügyelet alatt állókkal és további egyetemi kollégákkal).”¹ Ehhez pedig a névtörténeteken, azok közlésén, sok esetben önreflektív elemzésén és a névhasználat kezelését illető javaslatokon keresztül közelítenek. Más szavakkal: a nevekre a társadalmi igazságosságért végzett tevékenység releváns részeként tekintenek (xii).

2. A szerkesztők néhány oldalas elméleti bevezetője (1–6) kijelöli és meghatározza a kötet koncepcióját és legfőbb fogalmait (így például az interszekcionalitást), majd tizenkét további fejezetet olvashatunk három nagy egységre tagolva, összesen huszonnégy szerzőtől. E szerzők valamennyien az Amerikai Egyesült Államok valamely egyetemén dolgoznak (kivéve a már említett második szerkesztőt), sőt voltaképpen csupán tizenkét amerikai egyetemet és néhány államot képviselnek (kilenc szerző affiliációjaként például a Rutgers University szerepel). Így – bár a névtörténetek természetesen egyediek – a kötet mégsem elég változatos és széttekintő, hiszen nem szerepelnek benne más országok és kontinensek egyetemi kontextusaiban szerzett élmények, illetve elvégzett vizsgálatok, noha ott is jócskán előfordulnak a kötetben írt névhasználati élmények, és ott is szükség lehet a névtudat, névkompetencia fejlesztésére.

A könyv valójában kevésbé tartozik a névtan tárgykörébe, holott címéből és a három nagy egység alcíméből erre is következtethetnénk. Természetesen jócskán vannak (szocio)-onomasztikai vonatkozásai, hiszen valamennyi történet kiinduló- és középpontjában a személynév áll. Feltűnő viszont, legalábbis a nyelvész olvasó számára, hogy bár a kötet kimondja, hogy az ezzel kapcsolatos tudatosságot (is) kívánja fejleszteni, a történetek (tulajdonképpen a fejezetek) szereplői (jórészt maguk a szerzők) nem törekszenek nevük és a nevükkel kapcsolatos attitűdök tudományos igényű vizsgálatára. Igaz, a névtan nem is képezi a szerzők kutatási területét, amint az világosan kiderül a könyv olvasása közben. A cikkekben többnyire a névhasználat és az identitás (pl. 130–138), a társadalmi nem (pl. 154–162), a megszólítások, az egyetemi titulusok (pl. 39–56), valamint a migráció (pl. 57–66) kapcsolatát fejtegetik a szerzők – egy írásban általában több problémakört is –, és sok helyen esik szó a kiejtés, néhol a ragadványnevek kérdéséről is, de nem a (nyelv)tudomány vizsgálati eszközeivel és módszereivel.

A könyv nem titkolt célja, hogy felsőoktatási környezetben kívül is megszólítson bárkit, aki érdeklődik a saját neve, névtörténete, valamint a névhasználat társadalmi és

---

¹ „Ultimately, this text offers readers a series of experientially and theoretically informed recommendations – based in name stories – to help transform thinking, values, and behaviors to ultimately influence how campus agents interact and treat those around them (e.g., students, parents and families, community members, supervisees, and additional campus colleagues)” (xii; saját fordítás: P. A.).

egyéb, leginkább esélyegyenlőségi vonatkozásai iránt, ezáltal részben ismeretterjesztő funkcióval – és stílussal – is bír. Minden egységre jut például legalább két olyan fejezet (tehát a könyv több mint fele), amelyek szakirodalmi háttere feltűnően hiányos, és amelyek tartalma is inkább egy személyes, egyes szám első személyben megírt történet. Azok a fejezetek, amelyek részletesebb elméleti bevezetőt nyújtanak, a legtöbb esetben szintén a szerzők személyes élményeit mutatják be: vagy saját nevükkel kapcsolatban, vagy tanítványaik beszámolóit, párbeszédeit közlik hosszan, ezekből vonják le a következtetéseket, illetve ezek alapján szólítanak fel cselekvésre. E történetek, szinte valamennyi fejezetben, nem pusztán a figyelemfelkeltést szolgálják egy-egy kutatás leírásának bevezetőjeként vagy kereteként, hanem ezek képezik a fejezetek legnagyobb, központi részét.

Valamennyi írás közös, visszatérő mondanivalója, hogy szerzőik támogatóbb oktatókká, polgárokká kívánnak válni a könyvben közölt élményeikre való reflektálásuk által. Arra figyelmeztetik magukat és olvasóikat, hogy a felsőoktatás valamennyi szereplője – tehát a szerzők mint oktatók is a hallgatók szemszögéből – individuumként kezelendők, akik megérdemlik a nevük, a titulusuk vagy a nemre vonatkozó megszólításuk használatával kapcsolatos tudatosságot.

3. A kötet záró fejezetét (163–172) szintén a két szerkesztő írta. Ebben a könyv legfőbb tanulságainak kiemelése mellett a saját névtörténetükkel és elnyomásukkal kapcsolatos élményeiket is megosztják, és azt, hogy ezáltal miként kerültek kapcsolatba a téma kutatásával. Bevezetik az általuk fejlesztett, oktatási forrásnak szánt Trauma–Resilience–Critical Consciousness (Trauma – Tűrőképesség – Kritikai tudat) modellt, végül néhány olyan, ebbe illeszkedő eszközt is közölnek, amelyek elősegítik a témára vonatkozó párbeszédet indítását, oktatási lehetőségként való használatát az ez iránt érdeklődők körében. Ezek az eszközök: egy általános, egy kutatók számára és egy praktizálók számára készült kérdéssor; az oktatóknak adott javaslat arról, hogy állítsanak össze egy ábrát a kurzusaikon részt vevő hallgatóknak a hivatalos egyetemi adatbázisból elérhető fényképéből, nevéből, nevének kiejtéséből és genderhasználatából (amennyiben az egyetemi szabályzat engedi az ezekhez való hozzáférést és nyilvánosságra hozatalt); javaslat arra, hogy amikor az oktató először találkozik hallgatóival, akkor adjon lehetőséget nekik a bemutatkozásra, és találgatás helyett bizonyosodjon meg arról, hogy úgy ejti a nevüket, ahogyan ők szeretnék, esetleg kérje meg őket a kiejtést is szemléltető névtáblák készítésére. A szerkesztők mint szerzők végül arra is bátorítják az olvasót, hogy maguk is reflektáljanak a saját nevükkel kapcsolatos tapasztalataikra a felsorolt kérdések megválaszolásával, ezáltal váljanak az említett modell keretében történő kollektív tanulás részeseivé. Lehetséges, hogy a könyv fent említett, inkább történetként, mint tanulmányként közölt számos fejezete – tanulságai mellett – e modell önreflektív használatát hivatott szemléltetni.

PARAPATICS ANDREA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1711-0885>

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar